

12. Intensiivinen äitiys, intensiivinen työ

Epättyypilliset työt ja äitiyden intensivoituminen

Lilli Aini Rokkonen, Itä-Suomen yliopisto

Tutkin yhteiskuntapolitiikan väitöskirjassani epättyypillisiä, prekaarejakin töitä tekevien pienten lasten äitien kertomia työelämä- ja äitiystarinoita. Haastattelemani naiset joko työllistävät itsensä yrittäjinä, tekevät keikka- ja pätkätöitä tai uudelleen koulutautuvat paremman työllistymisen toivossa. Osa näistä naisista hoitaa myös lapsiaan kotona, työttömänä tai omasta halustaan, yhdistäen pienyrittäjyyttä tai opiskeluja kotiäitiyteen.

Äitiys on aineistossani hyvin intensivoitunutta ja näen sen olevan yhteydessä epättyypillisiin töihin ja hauraisiin työmarkkina-asemiin. Perinteisemmät palkkatyöt, jotka vievät liikaa fyysistä aikaa poissa lasten luota eivät sovi niin helposti intensivoituneeseen äitiyteen. Sen sijaan yrittäjämäiset työt voivat mahdollistaa lasten hoitamisen kotona, mikä ei ole aina aivan ongelmaton esimerkiksi äitien jaksamisen kannalta. Lasten kotihoito mahdollisimman kauan koetaan kuitenkin haastatteluissa tärkeäksi tavoitteeksi ja se menee usein naisten omien urasuunnitelmien edelle. Mikäli töitä ei ole tai niitä on vain satunnaisesti, tuo intensiivinen keskittyminen äitiyteen tunnetta arvokkaan työn tekemisestä.

Äiti vai työntekijä? Lainsäädäntö työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen normittajana

Marika Kytölä, Turun yliopisto

Suomalainen työelämä ja vanhempainvapaajärjestelmä ovat perustuneet tiukasti ihanteeseen synnyttävän äidin määräaikaisesta kotiäitiydestä. Kulttuurisena odotuksena äidin odotetaan jäävän kokoaikatyöstään kokoaikaiseksi kotiäidiksi ”äitiysloman” ajaksi, jonka jälkeen äidin odotetaan palaavan kokoaikatyöhönsä. Vahva yhteiskunnallinen äidin hoivan ihanne on kannustanut äitejä jäämään kotiin. Isät ovat käyttäneet ainoastaan oikeutta isyysrahakauteen. Isyysrahakaudestakin isät käyttävät eniten äidin kanssa päällekkäistä etuuskautta (18 arkipäivää) ja todellisuudessa jopa % isistä käyttää isän itsenäiseksi säädetyn etuuskauden ajanjaksona, jolloin äiti on vuosilomalla tai työtön. Poliittisena kysymyksenä miesten ja naisten välistä tasa-arvoa työ- ja perhe-elämässä on pyritty lisäämään. Tavoitteeseen on pyritty suppeasti vanhempainrahasäännöksiä koskevilla muutoksilla, eikä vanhempainvapaiden ja työoikeudellisen sääntelyn yhteyttä ole tunnistettu. Norjan esimerkin mukaisesti hoivavastuun uudelleen jakoon tähtäävissä toimenpiteissä tulee huomioida vanhempainvapaiden ja työelämän sääntelyn muodostama kokonaisuus. Vanhempainvapaat liittyvät keskeisesti työelämään ja näin uusien hoivakäytäntöjen valtavirtaistaminen vaatii työoikeuden ja vanhempainvapaiden hahmottamista kokonaisuutena. Mikäli isien halutaan ottavan enemmän hoivavastuuta, tulee työelämän käytäntöjä muuttaa siten, että ne mahdollistavat ja tukevat myös äidin työoikeudellista statusta huomioimalla esimerkiksi imettävän äidin oikeuden yhdistää imetys- ja työelämä. Lainsäädännöllä tulee tukea perheiden erilaisia valintoja ja valintojen tosiasiallista mahdollisuutta.

Onkin ajankohtaista pohtia äitiyssuojelun ja vanhempainvapaiden sisältöä, niiden välistä suhdetta sekä sitä, kuinka ne normittavat äitiyden ja työn suhdetta. Keskeisimmät

äitiyssuojelun tasoa konkretisoivat kansainväliset säännökset sisältyvät ILO:n¹ äitiyssuojelusopimukseen ja EU:n äitiyssuojeludirektiiviin. Vertailen esityksessäni kotimaisen äitiyssuojeluun ja vanhempainvapaisiin liittyvän sääntelyn lisäksi ILO:n äitiyssuojelusopimusta sekä EU:n äitiyssuojeludirektiiviä ja vanhempainvapaadirektiiviä. Säännösten vertailu konkretisoi ja tuo esiin aivan uudessa valossa, kuinka paljon äitiyteen sekä äitiyden ja työnteon yhdistämiseen liittyviä oletuksia kotimainen sääntely pitääkään sisällään. Esitys perustuu artikkeliluonnokseen, jossa vertailen äitiyssuojelua ja vanhempainvapaita koskevaa sääntelyä sekä sääntelyn rakentamaa äitiys- ja vanhemmuuskuvaa EU:n, ILO:n ja kotimaisen lainsäädännön konteksteissa.

Äitiysbloggaamisen autonominen ja pakeneva aika

Katariina Mäkinen, Tampereen yliopisto

Tässä esityksessä pohdin ammattimaisen äitiysbloggaamisen käytäntöjä ja erityisesti niiden kautta rakentuvaa suhdetta aikaan. Tarkasteluni pohjana ovat bloggaajien haastattelut, joita olen kerännyt meneillään olevaa tutkimusta varten, sekä blogosfäärissä tekemäni virtuaalinen etnografia. Tutkimukseni laajempa tavoitteena on ymmärtää äitiys- ja perhebloggaamista uudenlaisena sukupuolittuneen työn muotona.

Äitiysbloggaamisen käytännöissä työ ja vanhemmuus sulautuvat toisiinsa: äitiyden käytäntöjä tai äitinä olemista ei aina ole mahdollista erottaa työn tekemisestä sen enempää ajallisesti kuin muutenkaan, ja perinteisen palkkatyöajan sijaan arki jäsentyy erilaisten hetkien ja kodin ja lastenhoidon rutiinien kautta. Juuri mahdollisuus järjestää elämisen aikaa uudelleen onkin yksi niistä syistä, joiden takia ammattimainen bloggaaminen ja erityisesti itsensä työllistäminen tai mikroyrittäjyys näyttäytyvät houkuttelevina vaihtoehtoina monille äideille. Bloggaamisen (usein yhdistettynä muihin media-alan töihin) nähdään tuovan kaivattua autonomiaa ja vapautta arkeen, ja tekevän läsnäolevan äitiyden paremmin mahdolliseksi. Tähän ajatukseen ja toiveeseen autonomiasta ja läsnäolemisen yhdistyy kuitenkin myös kokemus ajan rajallisuudesta ja pakenemisesta: työn ja perheen aika voivat osittain sulautua toisiinsa, mutta aikaa ei tule lisää eikä arki välttämättä muutu väljemmäksi. Bloggaajien haastattelujen ja blogipostausten kautta rakentuu kuva *intensiivisestä arjesta*, joka on autonomista mutta myös tihenevän ja pakenevan ajan ja kunnianhimoisten tavoitteiden rytmittämää.

¹ Suomi ei ole liittynyt äitiyssuojelusopimukseen.